



2006-09-08
Beslut, bilaga 1
Dnr LIU 1021/04-60

Etiska regler vid extern forskningsfinansiering

1 Till vilka riktar sig följande etiska regler?

Följande etiska regler riktar sig till personer som på olika sätt är knutna till Linköpings universitet och i denna ställning bedriver externt finansierad forskning eller på annat sätt samverkar med externa forskningsaktörer. Målgruppen omfattar således universitetslärare, forskare, adjungerade professorer, docenter, doktorander, forskningsingenjörer, gästforskare, projektanställda, forsknings- och företagsnära examensarbetare samt övriga som är involverade i externt finansierad forskning. Dessa regler ska också tillämpas vid externt finansierat forskningsnära utvecklingsarbete och bör vidare i förekommande fall kunna återopas av anställningsnämnder och andra bedömande organ inom universitetet.

2 Utgångspunkter och förutsättningar

2.1 Linköpings universitet har mot bakgrund av föreskrifterna i 1 kap 6§ högskolelagen om forskningens frihet till uppgift att bedriva forskning och utbildning på hög internationell nivå. Denna verksamhet och dess tillämpningar skall stå i samklang med demokrati och mänskliga rättigheter samt främja en hållbar utveckling på global och lokal nivå. Dessa förhållanden utgör grundvalen för universitetets etiska regler.

2.2 De nationella utgångspunkterna för forskning och utveckling har återkommande fastslagits av Sveriges riksdag i dess forskningspolitiska beslut. Följande kan sammanfattas av den under 2005 framlagda forskningspolitiska propositionen "Forskning för ett bättre liv" (Prop 2004/05:80 s 140 ff) vad gäller det svenska samhällets förväntningar på universitet och högskolor: Sveriges attraktionskraft är beroende av att det finns starka forsknings- och innovationsmiljöer och kompetenta människor som bedriver forskning av hög kvalitet. Ett effektivt utbyte av kunskap och teknik mellan den akademiska forskningen och näringslivet är avgörande för svensk industris framtida konkurrenskraft. Eftersom den största delen av den offentligt finansierade forskningen i Sverige sker vid universitet och högskolor ställer detta stora krav på dessa att effektivt samverka med det omgivande samhället. I denna uppgift ingår också att arbeta med kommersialisering av forskningsresultat och tekniköverföring. Med hänsyn till dessa förhållanden konstateras i propositionen att kunskapsöverföringen till näringslivet och kommersialisering av forskningsresultat behöver öka. "Nuvarande principer om forskningens frihet, att fritt välja problem, metoder och publicering, får dock inte inskränkas på något sätt" (s 164 aa)". Föreliggande etiska regler har utformats med hänsyn tagen till denna bakgrund.

2.3 Olika aktörer för forskningsfinansiering erbjuder skilda förutsättningar för utrymmet för en mer fri forskning. Forskningsmedel från Vetenskapsrådet ges under förutsättningar som ofta skiljer sig från vad som gäller medel från de fristående forskningsstiftelserna, Verket för innovationssystem (Vinnova) eller de nationella forskningsprogrammen rörande fordon och flyg t ex. Dessa skilda former av statlig eller statligt anknuten forskningsfinansiering skiljer sig i sin tur från de villkor som bjuds inom EUs nuvarande ramprogram (Fp 6). Sistnämnda finansiering har tillskapats i allt väsentligt för att stärka konkurrenskraften och tillväxten i företagen i EUs medlemsländer och ges för närvarande under förutsättningar som direkt begränsar forskningsfriheten. Ytterligare en intressentgrupp med särskiljande forskningsvillkor utgörs av den globala läkemedelsindustrin. Slutligen tillkommer alla de skilda former av forskningsvillkor som stadgas i bilaterala avtal med enskilda företag, stiftelser m m. Förekommande skilda förutsättningar får i sin tur konsekvenser för hur universitetets etiska regler och andra villkor skall tillämpas, bl a med hänsyn till förekomsten av särskilda etiska regler hos den enskilde finansiären. Särskilt Vetenskapsrådet har beslutat om ett omfattande antal etiska regler vilka direkt påverkar bidragsvillkoren för den enskilde forskaren. Motsvarande krav på hänsynstagande följer av lagen om etikprövning av forskning som avser människor. Detta skall beaktas vid den praktiska tillämpningen av universitetets etiska regler, se vidare under punkt 4.

3 Etiska regler vid extern forskningsfinansiering inom Linköpings universitet

3.1 Forskningen vid Linköpings universitet skall präglas av öppenhet och dess resultat skall göras tillgängligt genom öppen vetenskaplig publicering. Denna forskning bygger på förtroende för forskarnas integritet och villighet att underkasta sig vetenskaplig diskussion och kritik.

3.2 Den externt finansierade forskningen skall uppfylla samma krav som annan forskning och inte äventyra det förtroende som forskningen inom Linköpings universitet bygger på.

3.3 Externa forskningsmedel som tillhandahålls av verksamheter som är eller uppfattas som kriminellt belastade kan inte komma i fråga. Detsamma gäller beträffande forskningsmedel som erbjuds på villkor som innebär brott med svensk lag eller mot internationella konventioner som Sverige är bundna av.

3.4 Linköpings universitet tar avstånd ifrån mottagande av forskningsmedel som härrör från tobaksindustri eller annan motsvarande verksamhet vilken på ett grundläggande sätt utgör ett hot mot den enskilda människan eller hennes livsförutsättningar.

3.5 Mottagande av forskningsmedel från vapenindustri måste bedömas såväl utifrån vad som allmänt framgår av dessa etiska regler som med beaktande av svenska nationella säkerhets- och försvarsintressen.

3.6 Vid extern forskningsfinansiering skall följande punkter vara säkerställda, vilket ytterst får bedömas med hänsyn till de samlade omständigheterna i det enskilda fallet.

- Forskarna har frihet att utforma metoder och angreppssätt att lösa forskningsuppgiften.
- Forskarna har frihet att publicera sina resultat. Viss fördröjning kan accepteras om särskilda skäl föreligger – t ex för att säkerställa patentering eller för att uppfylla sekretessåtagande med stöd av svensk lag.
- Forskningen dokumenteras på sådant sätt att oberoende granskning möjliggörs.
- Samarbete med andra forskare får inte förhindras genom externfinansieringen av andra skäl än som har stöd av svensk sekretesslagstiftning.
- Forskarna undviker intressekonflikter av t.ex. ekonomisk och personlig art.
- Alla ekonomiska och övriga bindningar mellan forskarna och finansiärerna redovisas öppet.
- Bidrag eller gåvor tas inte emot av donatorer, organisationer eller sammanslutningar, vilkas mål strider mot Linköpings universitets etiska regler eller grundläggande värderingar i övrigt.

Vidare är det väsentligt att externt finansierad forskning, liksom all forskning vid Linköpings universitet, också till sitt innehåll, inte undergräver omvärldens förtroende för universitetet genom att

- stå i strid med demokrati och mänskliga rättigheter som dessa uttrycks i internationella konventioner eller
- strida mot allmänt accepterade moraliska principer såsom de kommer till uttryck i etablerade forskningsetiska principer eller i tillämpningen av vad som utgör god forskningssed.

4 Praktisk tillämpning

Dessa etiska regler skall vara kända på institutionsnivå.

Reglerna är avsedda som råd och stöd för den enskilde forskaren och mottagaren av extern forskningsfinansiering. De etiska reglerna skall beaktas i överenskommelser och kontrakt med externa finansörer, i den mån motsvarande regler saknas i det enskilda fallet.

Vid kontraktsskrivning, där LiU är part, åligger det prefekten att göra en bedömning om kontraktsvillkoren för forskningsfinansieringen är i överensstämmelse med ovanstående regler. Motsvarande gäller andra personer med ansvar för mottagande av extern finansiering och vid samarbete i samband med examensarbeten, stipendier mm.

Frågor av principiell betydelse rörande reglernas tolkning och tillämpning i det enskilda fallet skall underställas det Etiska rådet vid extern forskningsfinansiering (se punkt 5).

5 Etiskt råd

Vid behov eller oenighet om bedömningen av dessa regler kan frågan hänskjutas till universitetets Etiska råd vid extern forskningsfinansiering. Det etiska rådet utgörs av väl förankrade och fakultetsvis representerande erfarna akademiska företrädare samt särskilda lekmän, utsedda av rektor. Rådet har till uppgift att med tillämpning av dessa regler dels pröva framställningar till rådet från såväl företrädare för verksamheter inom universitetet som från enskilda i eller utom universitetet i övrigt, dels följa den löpande tillämpningen av reglerna och vid behov föreslå ändringar samt härutöver på lämpligt sätt stimulera att reglerna återkommande uppmärksammas av berörda inom universitetet.

Beslut om dessa regler har fattats av universitetsstyrelsen den 8 september 2006 och skall införas i Linköpings universitets lokala regelsamling.